

מתוך: 'סדום ועמורה'

(בעקבות הזמן האבוד, חלק רביעי, 1922)

ז'ופיין השלים את הדיוקן. מר דה שרלוס לא הצליח לנחש במי מדובר, משום שהוא התעלם מן העובדה שהחייט לשעבר היה שייך לאלה, שמספרם רב מכפי שניתן להעלות על הדעת, שאינם זוכרים את צבע שיערם של האנשים אותם הם אינם מכירים מספיק. אשר לי, כיוון שחסרון זה של ז'ופיין היה ידוע לי, החלפתי את השיער החום בבלונדי, והיה נדמה לי שהדיוקן הזה מתאים לגמרי לדוכס דה שאָטְלְרוֹ.

"אם לחזור לצעירים שאינם בני העם" אמר הברון, "בדיוק עכשיו משגע אותי בחור מוזר, בורגני אינטליגנטי, שמפגין כלפי חוסר כבוד מדהים ממש. אין לו מושג איזה ענק אני ואיזה חיידק אפסי הוא ביחס אלי. אבל מה זה משנה, חמור קטן זה יכול לנעור כמה שהוא רוצה מול גלימת החשמן שלי."

"חשמן!" קרא ז'ופיין שלא הבין כלום מדבריו האחרונים של מר דה שרלוס, אבל נדהם לגמרי כאשר שמע את המלה חשמן. "אבל זה בכלל לא הולך ביחד עם הדת," הוא אמר.

"יש לי שלושה אפיפיוורים במשפחה," אמר מר דה שרלוס, "והזכות ללבוש בגדי אָבָל אדומים, בזכות תואר קרדינל, כי נכדתו של הקרדינל, דוד שלי, הביאה לסבא שלי תואר דוכס, והוא החליף אותו בתואר קרדינל. אבל אני רואה שהמטפורות לא עושות עליך כל רושם ואתה לגמרי אדיש לדברי ימי צרפת. "חונן מזה", הוא הוסיף, אולי יותר לשם סיכום מאשר בתורת אזהרה, "המשיכה הזאת שלי אל צעירים שנרתעים

ממני, מפחד, כמובן, כי רק הכבוד כלפיי סוגר להם את הפה ומונע מהם לצרוח כמה שהם אוהבים אותי, דורשת מהם מעמד חברתי גבוה ביותר. האדישות המעושה הזאת שלהם יכולה לגרום, עם זאת, לתוצאה הפוכה. כשהיא מתארכת באופן מטופש היא ממש דוחה אותי. אם להביא דוגמה השייכת למעמד שהוא יותר מוכר לך, כשעשו שיפוצים אצלי, ועל מנת לא ליצור קנאות בין כל הדוכסיות שהתחרו על הכבוד שיוכלו לומר כי אירחו אותי, הלכתי ל'מלון', כמו שאומרים. הכרתי את אחד המלצרים של שירות החדרים, ושאלתי אותו על צעיר מעניין, אחד מפותחי הדלתות של הכרכרות, שנשאר אדיש להצעות שלי. בסופו של דבר, בגלל שהייתי קצר רוח, וכדי להראות לו שהכוונת שלי טהורות, הצעתי לו סכום גבוה בצורה מגוחכת ממש, רק כדי שיעלה למעלה וידבר איתי חמש דקות בחדרי. חיכיתי לו לשווא. זה כל כך הגעיל אותי שאחר כך ירדתי אך ורק במדרגות השירות כדי לא לראות את הפרצוף הנאלח שלו. מאוחר יותר נודע לי כי הוא לא קיבל אף אחד מהמכתבים שלי, שנתפסו, הראשון על ידי המלצר משירות החדרים, שהיה קנאי, והשני על ידי שוער היום, שהיה מצפוני, השלישי על ידי שוער הלילה שהיה מאוהב בבחור, ושכב איתו. אבל התיעוב שלי לא נעלם, ואם ברגע זה אותו בחור יציע לי את עצמו על מגש של כסף כמו שלל צייד, אדחה אותו מתוך בחילה. איזה אסון, דיברנו על דברים רציניים, ועכשיו הכל נגמר בינינו בכל הקשור לדבר שקיוויתי לו. אבל אתה תוכל לעזור לי מאוד, להיות המתווך שלי... למה לא, עצם המחשבה הזאת מגרה אותי ואני מרגיש ששום דבר לא נגמר."

מאז תחילתה של הסצינה הזאת התברר לי כי מהפכה התחוללה במר דה שרלוס, מהפכה גמורה, מיידית, ממש כאילו נגע בו מטה קסמים. עד אז, כיוון שלא הבנתי, לא ראיתי דבר. כל אדם והסטייה (אנחנו משתמשים במונח זה רק בשל נוחות לשונית) שלו, כמו גאון שבני אדם אינם מבחינים בו, כל עוד אינם מודעים לנוכחותו. טוב הלב, הרשעות, התהילה, הקשרים החברתיים – אינם גלויים לעין, אנחנו נושאים אותם כשהם חבויים בקרבנו. יוליסס עצמו לא זיהה מייד את אתנה. אבל האלים מזהים מייד אלים אחרים, מין מזהה מייד את מינו, כפי שז'ופיין זיהה את

מר דה שרלוס. עד אז עמדתי מול מר דה שרלוס כמו אדם פזור-דעת העומד מול אישה הרה, לא מבחין שכרסה בין שיניה וכשהיא אומרת לו שוב בחיך, "כן, אני קצת עייפה כרגע," הוא שואל אותה בחוסר טאקט, "אבל מה יש לך?" אם יגידו לו, "היא בהריון", הוא יראה פתאום את הכרס וזה כל מה שיראה. ההיגיון פוקח את עינינו; טעות שהופרכה מעניקה לנו חוש נוסף.

אלה שאינם אוהבים להתייחס, כדוגמאות לחוק זה, אל אנשים הדומים למר דה שרלוס מקרב מכריהם, שלא חשדו בדבר כלל זמן רב, עד לאותו יום שבו על פני-השטח החלקים של אדם הזהה כביכול לחלוטין לכל אחד אחר, מופיעים פתאום, בדיו שהייתה עד אז דיו סתרים, האותיות המרכיבות את המלה שהייתה יקרה ליוונים הקדמונים, צריכים רק להזכיר לעצמם, על מנת להשתכנע כי העולם סביב נראה להם עירום תחילה, משולל אלף קישוטים שהוא מציע לעיניהם של אחרים, היודעים יותר, בפעמים הרבות בחייהם שבהן עמדו על סף מעשה שלא יעשה. לא היה דבר בפניו חסרי הסממנים המאפיינים של גבר זה או אחר, שיעיד כי הוא אחיה, או ארוסה, או המאהב של אישה, שעליה עמדו להגיד, "איזו פרה!" אבל אז, למרבה המזל, מלה הנלחשת על ידי מישהו שעומד לידם מקפאיה את הביטוי הפטלי על שפתייהם. בבת אחת, בדומה ל"מנא, תקל ופרסין", מופיעות המילים, "הוא מאורס עם" או "הוא אח של" או "הוא מאהב של" האישה שלא ראוי לומר עליה בנוכחותו שהיא "פרה". מידע חדש זה יביא לארגון שונה, להסגה או קידום של מושגים, השלמים מעתה והלאה, שידועים לנו עכשיו על כל בני המשפחה. ואף שבמר דה שרלוס היה כפיל, שגרם לכך שיהיה שונה מבני אדם אחרים, כפי שהסוס שונה מהקֶנְטָאור, אף שיצור זה והברון היו היינו הך, מעולם לא עמדתי על כך. כעת הדבר המופשט נעשה מוחשי, הישות שסוף סוף נחשפה איבדה את יכולתה להישאר בלתי נראית, והפיכתו של מר דה שרלוס ליצור חדש הייתה כה גמורה, עד שלא רק ניגודי פניו, קולו, אלא במבט לאחור כל העליות והירידות בקשריו איתי, כל מה שנראה לי עד אז בלתי מקושר, נעשה מובן, נעשה ברור, כמו משפט שאין בו שום מובן כל עוד הוא אותיות מפוזרות

באופן שרירותי, מביע כשמסדרים את האותיות במקומן, בסדר הנכון, רעיון ששוב לא נוכל לשכוח.

יתר על כן, עתה התברר לי מדוע קודם לכן, כשראיתי אותו יוצא מאצל הגברת דה וילפריסיס, היה נדמה לי שמר דה שרלוס דומה לאישה: זאת הייתה אישה! הוא היה שייך לאותו גזע יצורים, הפחות פרדוכסליים מכפי שנדמה לרוב, שהאידיאל שלהם הוא גברי משום שמזגם נשיי, ובחיי היומיום הם רק לכאורה דומים לגברים אחרים; אצל אנשים אלה, הדמות המוטבעת באישון העין שדרכה אנחנו רואים את העולם, אינה דמות של נימפה אלא דמות של אַפּוֹס. זהו גזע מקולל שחייב לחיות בשקר ובכחש, והיודע כי תשוקתו, שהיא מקור שמחת החיים העילאית של כל יצור אחר, נחשבת לדבר מביש, ראוי לבוז ואף לעונש; גזע שחייב להתכחש לאלוהים כי בניו, גם אם הם נוצרים, כשהם מופיעים כנאשמים בפני בית המשפט, עליהם להתנער אל מול ישוע ובשמו ממה שהוא עיקר קיומם; בנים ללא אָם, שעליהם לשקר לה כל חייהם ואף ברגע מותה כשהם עוצמים את עיניהם; חברים ללא חברות, למרות שרבים נהנים מקסמם האישי ומודים בטוב ליבם. אבל האם נוכל לננות בשם חברות קשרים אלה שקיימים אך ורק על יסוד שקר, והדחף הראשון שלהם לנהוג אמון וכנות שהם עשויים להיפתות לו עלול לגרום לכך שיידחו בתיעוב, אלא אם הם נתקלים באדם בעל רוח חסרת פניות ואולי אף אוהדת, אשר עם זאת יטעה ביחס אליהם בשל פסיכולוגיה מקובלת, וייחס לסטייה את החיבה שהיא לגמרי זרה לה, כפי ששופטים מסוימים נוטים להקל בדינם של אינְקְרִטים הנאשמים ברצח ושל יהודים הנאשמים בבגידה מטעמים הנובעים מן החטא הקדמון וגורל הגזע? לבסוף – על כל פנים, על פי התיאוריה הראשונה שהעליתי אז, ונראה בהמשך כיצד השתנתה, והייתה פוגעת בהם, אם סתירה זאת לא הייתה מצטעפת בעיניהם על ידי האשליה שגורמת להם לראות ולחיות – מאהבים שנשללת מהם כמעט לגמרי אפשרות של אהבה שהתקווה אליה מעניקה להם את הכוח לעמוד בבדידות ובסיכונים רבים כל כך, כיוון שהם מאוהבים דווקא בגבר שאין בו דבר נשיי, שאיננו אינברט ועל כן אינו יכול

להחזיר אהבה, כך שלעולם לא היו מסוגלים לבוא על סיפוקם, אם לא היו יכולים להשיג בכסף גברים אמיתיים ואם דימיונם לא היה גורם להם להתייחס אל אינברטים שעוסקים בזנות כאל גברים אמיתיים. כבודם תמיד בסכנה, חירותם היא על תנאי עד גילוי הפשע, מצבם לא בטוח כל עיקר, בדומה למצבו של המשורר שיום אחד היה גיבורם של כל הטרקלינים והאיש שהריעו לו בכל תיאטרוני לונדון, ולמחרת סולק מכל אכסניה, לא מצא מקום להניח את ראשו, כשהוא מטלטל את העמוד כמו שמשון ואומר כמוהו "כל מין ימות עם מינו"; מלבד ימים של אסון כבד שבהם הרוב מתייצב לימין הקורבן כפי שהיהודים התייצבו לימין דרייפוס, כאשר נשללת מהם האהדה ולפעמים מעצם חברתם של בני מינם, המתמלאים תיעוב למראה עצמם, תיעוב המשתקף במראה אשר אינה מחמיאה להם יותר, ואף מבליטה כל פגם שסירבו לראות בעצמם, והמכריחה אותם להבין כי מה שהם מכנים אהבה (תוך שהם משנים את משמעות המלה, ומספחים אליה בחוש חברתי כל מה שהשירה, המוסיקה, הציור, האבירות והסגפנות הוסיפו לאהבה) אינו נובע מאידיאל של יופי שנבחר על ידם אלא ממחלה חשוכת מרפא; שוב, בדומה ליהודים (מלבד אלה שרוצים להיות בקשרים רק עם בני גזעם, ובפיהם תמיד ציטוטים מן המקורות וברכות מסורתיות), הם בורחים זה מזה, מחפשים את השונים מהם בתכלית ושאינם רוצים כל קשר איתם, סולחים לאלה על גסות רוחם ומשתכרים מטוב ליבם; אבל הם נאלצים להיות עם בני מינם בגלל החרם המוטל עליהם, הקלון שהומט על ראשם, ובסופו של דבר בשל רדיפות דומות לאלה שרדפו את בני ישראל, הם רוכשים מאפיינים פיזיים ומוסריים של גזע, מהם יפים, לרוב מעוררי חלחלה, כשהם מתנסים (למרות כל דברי הלעג שזה שהשתלב ונקלט טוב יותר בגזע המנוגד, והוא, יחסית, פחות אינברט, מְשֻׁלָּח בזה שנשאר יותר אינברט) בתחושת הקלה על שהם נמצאים ביחד עם בני מינם, והם מוצאים בכך אף משען בקיומם, כדי כך, אף שהם מכחישים את העובדה שהם גזע (ששמו הוא הקללה הנוראה מכול), אלה שמצליחים להסתיר את העובדה שהם שייכים לו, מסגירים את האחרים, לא מתוך כוונה לפגוע בהם, למרות

שזה לא מפריע, אלא כדי להתנצל, ובדומה לרופא שמחפש סיבות לאפנדיציט, הם מחפשים את האינברטיות בהיסטוריה, נהנים להזכיר שסוקרטס היה אחד מהם, כפי שבני ישראל אומרים שישוע היה יהודי, בלי שיבינו כי בתקופה שבה ההומוסקסואליות הייתה הנורמה לא היו כאלה שלא היו נורמלים, כפי שלא היו לנצרות אויבים לפני ישוע, שכן האשמה נובעת רק מן הגינוי, כיוון שהוא הותיר בחיים רק את אלה שנשארו קשי-עורף נוכח כל אזהרה, כל דוֹגְמָה, כל עונש, בזכות נטייה מולדת שבעיני אנשים אחרים דוחה יותר (אף שלפעמים נלוות אליה תכונות מוסריות נעלות) מפשעים אחרים ששוללים תכונות אלה כגון גניבה, אכזריות, הפרת אמונים, פשעים מובנים יותר, ועל כן מקובלים יותר על דעתם של הבריות; הם מהווים תנועה של בונים-חופשיים הרבה יותר מקיפה ופחות חשודה מזאת של הלשכות כי היא מבוססת על זהות של טעמים, של הרגלים, של סכנות, של צרכים, של איניציאציה, של ידע, של רווח ושל אוצר מילים, שבה גם החברים שאינם רוצים לזהות אחד את השני מזהים זה את זה מיד באמצעות סימנים טבעיים או מקובלים, בלתי רצוניים או מכוונים, על פיהם קבצן יראה את בן גזעו באדון העשיר שהעני סוגר את דלת כרכרתו, האב בארוס בתו, זה שרצה להירפא, להתוודות, להתגונן, ברופא, בכומר, בעורך דין שאליהם פנה; כולם מחוייבים לשמור על סודם, תוך שיש להם חלק בסודם של אחרים, שיתר האנושות אינו חושד בו כלל ועל כן בעיניהם סיפורי ההרפתקאות הבלתי סבירים ביותר נראים נכונים, כי בחיים אלה של רומְנְטִיּוּת אֶנְכְרֹוֹנִיסְטִית, השגריר הוא חבר של האסיר; הנסיך, מתוך ביטחון עצמי שנובע מחינוכו האצילי ושבורגני זעיר לא היה מוצא אותו בקרבו, יוצא מביתה של הדוכסית והולך להתייחד עם עברייני; קבוצה אומללה של הקולקטיביות האנושית, אבל חשובה, משוערת במקום שבו היא איננה; מתגרה, חצופה, חומקת מעונש במקום שם איש לא יעלה בדעתו את קיומה; גזע שבניו בכל, בקרב פשוטי העם, בצבא, בכנסייה, בכלא, על כס המלכות; בקיצור, גזע אשר חי לפחות חלקית בתוך אינטימיות מסוכנת ומלאת חיבה עם הגברים של הגזע האחר, מתגרה בהם,

משחק בהם, מדובר על סטייתו כעל משהו שאיננו שלו, משחק שעיוורונם וכפילותם של האחרים מקל עליו, והיכול להימשך שנים רבות, עד יום פרוץ השערורייה בו מאלפי האריות האלה נטרפים; עד אז הם חייבים להסתיר את חייהם, להסב את מבטם מן הדברים שבהם הם רוצים לנעוץ מבט, לנעוץ אותו באלה שמהם ירצו להסב את מבטם, לשנות את מינם של שמות תואר רבים באוצר המילים שלהם, מגבלה חברתית שהיא קלה למדי בהשוואה למגבלה הפנימית שסטייתם, או מה שמכונה באופן בלתי נאות כך, כופה עליהם, לא רק ביחס לאחרים, אלא גם ביחס לעצמם, עד שגם להם נדמה שכבר לא מדובר בסטייה.

(מצרפתית: יותם ראובני)